

KATEDRA SOCIÁLNÍCH VĚD FF UPa

SOCIÁLNÍ ANTROPOLOGIE

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek vedoucího práce

Práci předložil(a) student(ka): Thi Minh Hanh Nguyenová

Název práce: UTVÁŘENÍ IDENTITY VIETNAMSKÝCH ADOLESCENTŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uvedte, do jaké míry byl naplněn*):

Práce je zaměřena na utváření identity potomků přistěhovalců z Vietnamu v ČR, resp. na to, jak tito aktéři – kteří vyrůstají v českém prostředí a v jejichž výchově a dospívání působí vliv dvou kultur, dvou jazyků a dvou sociálních prostředí – reagují na toto střetávání. Za tímto účelem studentka provedla několik hloubkových interview, které dokládají, že tato situovanost vyvolává nutnost utváření individuálních odpovědí na dilemata příslušnosti a odlišnosti. Působivost tématu dává fakt, že sama výzkumnice patří do zkoumané skupiny a může tak svou vlastní zkušenost vytěžit jako prostředek vzhledu do tématu. Na druhou stranu si je vědoma úskalí svého insiderství a snaží se jej kompenzovat teoretickou citlivostí získanou studiem antropologie. Ačkoli po stránce teoretické práce nedosahuje přílišné hutnosti a mohla by obsahovat více zdrojů, které pojednávají o situaci osob „in between“ a otázkách kulturní a identitární hybridity, je originální studií tématu, které dosud v prostředí české antropologie nebylo zpracováno. Vstup osob s touto zkušeností do české antropologie nelze než vítat. Práce nechává nahlédnout obě prostředí z této unikátní pozice, a tudíž mohu říci, že cíle práce se s úspěchem podařilo dosáhnout.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Po úvodním vymezení tématu studentka v pasážích věnovaných metodologii ozřejmuje tvorbu vzorku. Omezuje ho sice na sedm osob, ale se zdůvodněním, že počet byl omezen ve prospěch hustšího popisu zkoumaného procesu identifikace. Mírnou výtku lze vznést vůči genderové nevyváženosti vzorku. Dále čtenáře seznamuje s dilematem volby participantů v korelaci na to, zda žijí v menším či větším městě, a možné rozdíly v utváření identity v závislosti na tom, zda žijí v prostředí dalších příslušníků minority nebo v prostředí převážně majoritním. Ve své práci se zabývá aktéry, kteří vyrostli v prostředí menšího města a nyní pobývají na studiích v hlavním městě. Taková volba tedy postihuje specifický typ a omezuje možnost generalizace. Přesto však poskytuje vzhled do procesů utváření identity u vietnamských adolescentů v ČR a může být základem pro další srovnávání v závislosti na různých typech sídel a hustotě populace vietnamské národnosti.

Před samotným výzkumem se studentka vypořádává se sociálně vědním pojetím pojmu identita a s koncepcemi identity etnické. Přesto zpočátku pracuje s laickým pojetím identity jakožto souborem vlastností a s pojetím sociálně psychologickým, a nepracuje s ním jako se vztahovou kategorií tak, jak je pojmána v sociologii a antropologii. V oblasti konceptuálního uchopení identity má tedy práce jisté rezervy.

Dále se studentka v kontextu tématu zabývá problematikou integrace a projevy xenofobie a rasismu. Proces integrace pak pojmá jako oboustranný, jenž závisí jak na vůli přistěhovalce, tak na okolní společnosti. Z aktérské perspektivy přistěhovalce se pak jedná podle autorky o proces náročný zejména v oblasti jazyka a kultury, což působí ve směru izolace přistěhovalců do určitých menších přistěhovaleckých komunit namísto navazování vztahů s majoritním obyvatelstvem a někdy může vést až k problémům se „společenskými normami a povinnostmi“. Jejich porušování bývá hodnoceno jako kriminální jednání, které pak média a lidový diskurs mohou proměňovat ve stigmatizaci kolektivní identity jako takové. Využití koncepce silných a slabých vazeb (Granovetter) na interpretaci vztahů mezi imigranty a vztahů k majoritní společnosti považuji za podnětné.

Podle ústřední teze práce je integrace propletena nejen s vazbami mezi přistěhovalci a vazbami mezi přistěhovalci a místní majoritou, ale také s vazbami transnacionální povahy, tj. je ovlivněna mírou praktické integrace se zemí původu rodičů a mírou praktické a ekonomické přeshraniční integrace s Vietnamem. Zde konstatuji, že ačkoli se jedná o vynikající záměr, potenciál zkoumání transnacionálních vazeb není rozvinut a o podobě transnacionálních kulturních polí a praxí se bohužel mnoho nedozvíme.

Po teoretické a pojmové průpravě přechází studentka k souhrnnému přestavení historie migrace z Vietnamu do ČR. Zprvu řízená migrace později ustavila standardní migrační systém. Současnost pak studentka charakterizuje jako určitou transformaci od stánkových obchodů ke kamenným a šíření potomků přistěhovalců do dalších kvalifikovaných profesí. Údajně je mezi přistěhovalci další diferenciací, kde nejvýše stojí tzv. starousedlíci, dále ti, co se přistěhovali po revoluci, a nejnižší stojí nově příchozí.

Kapitola nazvaná „Vietnamská kultura, náboženství a svátky“ pojednává snad až poněkud konvenčně o pozadí hodnot a praxí – zejména úcta ke starším – které jsou údajně odvozeny od konfucianství. Mezi další specifika řadí studentka domácí oltář *ban tho* a jeho místo v domácnosti a nejvýznamnější svátky nového roku.

Následující kapitola konečně přechází ke specifickému tématu utváření identity potomků vietnamských přistěhovalců v ČR. Výchova dětí je vzhledem k pracovní vytíženosti rodičů a teritoriální distancí prarodičů často svěřována tzv. chůvám z řad majoritní společnosti. Podle výpovědí informátorů často vzniká citové pouto mezi dítětem a chůvou kvazi-příbuzenského charakteru (jako mezi babičkou a vnoučetem). Podle studentky tato praxe vede k přímější orientaci na majoritní společnost a k obeznamenosti s jejími zvyklostmi, normami a pravidly a k osvojení jazyka. V důsledku výchovy chůvami a česko-jazyčnému vzdělávacímu systému participanti výzkumu často uvádějí, že ovládají lépe češtinu než vietnamštinu. Tito dospívající užívají češtinu i ve vzájemné komunikaci a někdy, což je z lingvistického hlediska zajímavé, používají tzv. polo, tj. směs češtiny a vietnamštiny.

Fyzický vzhled, resp. forma viditelné odlišnosti z pochopitelných důvodů také vstupuje do procesu utváření identity. Aktéři se setkávají s projevy rasismu a xenofobie byť v případě zvolených informátorů spíše v mírnější formě. Navzdory tomu popisují postupnou integraci ve skupinách spolužáků a vrstevníků. Zajímavým aspektem je snaha rodičů těchto dětí usměrňovat volbu studia vlastních dětí směrem k ekonomicky využitelnějším oborům (ekonomie, medicína). Při výběru vysoké školy je však konstatována větší volnost. Výběr partnera je významným ukazatelem vlastní identifikace a relevance příslušnosti k minoritě či majoritě. Pod tlakem starší generace je však stále preferováno partnerství s příslušníkem vietnamské minority. Volný čas podle výpovědí podléhá taktéž regulaci rodiči (např. zákaz návštěvy nočních klubů). Významným faktorem je rozvíjení přátelství s příslušníky minoritní a majoritní společnosti. Údajně jsou preferováni přátelé z řad minority, ale nejsou-li v okolí, jsou navazována přátelství s vrstevníky z majoritní společnosti.

Kapitola „Kdo jsem? Kam patřím?“ pojednává o zkušenosti dospívání mezi dvěma světy, světem rodiny a vietnamské identity a světem českých přátel. Řešení jednotlivých participantů se pak liší. Tím se vyjevuje, že tento proces dosud není jednoznačný a převaha českého prostředí vede v reakci ke zvýšení hodnoty dědictví vietnamského původu. Identifikace však neovlivňuje vztah k místu. Nehledě na ni totiž považují ČR za svůj domov. V další generaci si přejí určitou kombinaci dispozic vhodných jak pro české prostředí, tak hodnotné i mezi vietnamskými přistěhovalci.

V závěru práce studentka píše, že participanti postupují cestou křížení českých a vietnamských prvků na základě individuální volby. Je konstatováno, že výsledky jsou překvapivé a že pro pochopení uvedených procesů by bylo nutno další studium většího vzorku a přesnějšího vymezení tohoto křížení kulturních a jazykových prvků a mezigeneračních rozdílů.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Práce je logicky členěna a je psána čtivým slohem a po gramatické stránce je kultivovaná a bez výraznějších chyb a překlepů. Obsahuje však běžné nešvary, jako je stránkování od začátku práce a nikoli začátku textu, chybné odsazování odstavce pod nadpisem, neukončování poznámky pod čarou interpunkčním znaménkem atd. Odkazování na literaturu je standardní. V práci s odbornými zdroji mne zarazí výhradní užívání parafrází namísto přímých citací. Toto techniku doporučuji napříště zlepšit. Seznam literatury je konzistentní, řídí se jednotnou normou, avšak pohříchu nepracuje adekvátně s náležitým zvýrazněním zdroje kurzívou. Příloha obsahuje základní informace o zkoumaném vzorku a otázky, které byly užity v polo-strukturovaných interview.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Nemám dalších komentářů.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Nemám otázek a dávám prostor k vyjádření studentky k posudku.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Předkládanou diplomovou práci navrhuji ji komisi hodnotit známkou velmi dobře.

Datum: 26. 5. 2014

Podpis:

